

Žáci s nedostatečnou znalostí češtiny – žáci s odlišným mateřským jazykem (žáci s OMJ) – jsou v průběhu středoškolského vzdělávání považováni za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. MŠMT vydalo Metodické doporučení pro poskytování služeb školských poradenských zařízení (ŠPZ) těmto žákům, viz www.msmt.cz/file/56096/. Níže je uvedeno shrnutí podpory formou nejčastějších dotazů.

Mají žáci středních škol s OMJ nárok na podporu dle § 16 a § 20 školského zákona?

Ano. Pro čerpání této podpory v rámci podpůrných opatření 2. a 3. stupně je třeba návštěva ŠPZ. Pokud je žák nezletilý, musí ho doprovodit rodič/zákonný zástupce. § 20 (odst. 4) školského zákona stanoví podmínky úpravy jednotných přijímacích zkoušek a maturitních zkoušek. Bezplatná jazyková příprava se však vztahuje pouze na žáky plnící povinnou školní docházku v základním vzdělávání (žáky základních škol a příslušných ročníků víceletých gymnázií).

Co má ale dělat žák, jehož zákonný zástupce neumí česky tak, aby se domluvil ve ŠPZ?

Národní pedagogický institut ČR (NPI ČR) nabízí bezplatné překladatelské a tlumočnické služby, které mohou střední školy využít pro komunikaci se žáky i jejich zákonnými zástupci. Tlumočnické služby jsou rovněž k dispozici ŠPZ pro vyšetření žáka za účelem stanovení potřeby a míry podpůrných opatření. Navíc jsou pro školy překládány výtahy ze školních řádů, informace pro žáky i rodiče apod. Více na cizinci.npi.cz/tlumoceni-a-preklady/.

Kdy by měl žák navštívit ŠPZ?

Doporučujeme návštěvu ŠPZ co nejdříve, tj. na začátku studia, resp. před podáním přihlášky ke střednímu vzdělávání.

Jakou nejvyšší podporu v průběhu vzdělávání může žák získat?

Při opatřeních v rámci 3. stupně má žák nárok na výuku češtiny jako druhého jazyka tři hodiny za týden, nejvýše však 200 hodin, úpravu obsahu vzdělávání – individuální vzdělávací plán (IVP) a úpravu hodnocení. Dále může ŠPZ doporučit také podporu asistentem pedagoga, zejména pro žáky s diagnostikovaným zdravotním postižením, případně prodloužení délky vzdělávání o jeden rok.

Lze pro doučování žáků s OMJ čerpat šablony?

Doučování pro tyto žáky bylo možno realizovat ze stávajících šablon. V následujícím programovém období se v Operačním programu Jan Amos Komenský (OPJAK) počítá s cílenou podporou žáků s OMJ.

Jakou podporu nabízí NPI ČR pro žáky s OMJ?

Kromě výše uvedených tlumočnických a překladatelských služeb NPI ČR poskytuje poradenství a metodické materiály z oblasti začleňování žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka, a to prostřednictvím sítě krajských koordinátorů, kontakty jsou k dispozici na cizinci.npi.cz/kontakty/.

Dále nabízí metodickou podporu k výuce češtiny jako druhého (cizího) jazyka. Více informací na cizinci.npi.cz/metodiky/.

MOŽNOSTI PODPORY ŽÁKŮ S NEDOSTATEČNOU ZNALOSTÍ VYUČOVACÍHO JAZYKA VE STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH V ČR

Musí žák s OMJ pro přijetí do oborů vzdělání s maturitní zkouškou konat jednotnou přijímací zkoušku (JPZ)?

Všichni žáci s OMJ musejí konat JPZ z matematiky. Na prominutí JPZ z českého jazyka mají nárok pouze uchazeči, kteří získali předchozí vzdělání jen ve škole mimo území ČR. O prominutí zkoušky žádá ředitele střední školy sám žák (prostřednictvím zákonného zástupce) bez doporučení ŠPZ. Znalost jazyka, která je nezbytná pro vzdělávání v daném oboru vzdělání, se u těchto osob ověří rozhovorem ve škole v rámci přijímacího řízení.

Může mít žák s OMJ uzpůsobení podmínek u přijímacího řízení i v případě, že neměl přiznaná opatření v ZŠ?

Ano. Vydání doporučení ŠPZ k uzpůsobení podmínek přijímacího řízení není podmíněno předchozím poskytováním podpůrných opatření v základní škole. Lze navýšit čas k přijímacímu řízení, doporučit podporující osobu, překladové slovníky či samostatnou místnost. Veškeré úpravy jsou shodné pro písemný test z matematiky, českého jazyka, i příp. školní přijímací zkoušku.

Může o nějaké úlevě u maturitní zkoušky rozhodnout pouze ředitel školy bez stanoviska ŠPZ?

Žáci, kteří se vzdělávali v předchozích osmi letech alespoň čtyři roky v zahraničí, mají možnost sami prostřednictvím přihlášky k maturitní zkoušce požádat ředitele školy o navýšení času a využívání překladového slovníku u zkoušek společné části z českého jazyka a literatury (ČJL) a matematiky. Navíc mohou využít Slovník spisovné češtiny u písemné práce z ČJL.

Jaké úlevy může mít žák s OMJ u závěrečných zkoušek ve SOŠ?

Pokud měl žák přiznaná podpůrná opatření 2. nebo 3. stupně na základě ŠPZ v průběhu studia na střední škole, má také nárok na zohlednění této situace u závěrečných zkoušek na základě doporučení ŠPZ k závěrečné zkoušce. Konkrétní opatření v souladu s doporučením ŠPZ navrhuje řediteli školy učitelé, kteří žáka vzdělávali. Nejčastěji jde o prodloužení času na konání zkoušek, v odůvodněných případech pak o formální úpravu zadání.

Na co mají konkrétně žáci nárok v rámci podpůrných opatření ve střední škole?

Podpůrná opatření (PO) 1. stupně

Nemají normovanou finanční náročnost a **škola je poskytuje bez doporučení ŠPZ**. Využívají se v případě, že žák je v osvojení češtiny jako druhého jazyka **na úrovni 3 (orientačně B1 podle SERRJ)**, ale akademický jazyk potřebný pro úspěšné zvládnutí některých (např. odborných nebo naukových) předmětů mu stále činí potíže.

● Opatření v rámci 1. stupně:

Plán pedagogické podpory, pedagogická intervence (podpora školní přípravy, dovysvětlení a procvičování látky, podpora komunikace, rozvoje sociálních vztahů a začlenění žáka do kolektivu), úpravy metod výuky a organizace vzdělávání, důraz na podporu jazykového rozvoje v rámci jednotlivých předmětů.

Podpůrná opatření 2. stupně

Charakter speciálních vzdělávacích potřeb je ovlivněn zejména odlišným kulturním prostředím nebo jinými životními podmínkami žáka, nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka (**žák je zpravidla na úrovni 2, orientačně A2 podle SERRJ**) a dalšími specifiky, která k zajištění jeho vzdělávacích potřeb vyžadují individuální přístup; lze přistoupit k **částečné úpravě obsahu vzdělávání spočívající v posílení výuky českého jazyka jako jazyka cizího (druhého)**.

● Opatření v rámci 2. stupně:

Výuka češtiny jako cizího (druhého) jazyka tři hodiny za týden, nejvýše však 120 hodin, úprava obsahu vzdělávání – IVP, úprava hodnocení, speciální učebnice a pomůcky, pro žáky s poruchami učení a koncentrace jedna hodina speciálně pedagogické péče.

Podpůrná opatření 3. stupně

Charakter speciálních vzdělávacích potřeb je dán odlišným kulturním prostředím a jinými životními podmínkami žáka, dále neznalostí vyučovacího jazyka (**žák je zpravidla na úrovni 0 nebo 1, orientačně A0/A1 podle SERRJ**) a dalšími obtížemi, které mají významný dopad na kvalitu a průběh vzdělávání žáka.

Volba metod výuky by měla umožňovat cílené zaměření na podporu dovedností a kompetencí žáka, které umožní překonání bariér v jeho vzdělávání a zapojení do práce ve školní třídě, využívají individualizovaný přístup. Obsah vzdělávání se soustředí na **posílení výuky českého jazyka jako jazyka druhého. Ve 3. stupni PO lze upravovat výstupy vzdělávání pouze pro žáky s lehkým mentálním postižením (LMP)**.

● Opatření v rámci 3. stupně:

Výuka češtiny jako druhého jazyka tři hodiny za týden, nejvýše však 200 hodin, úprava obsahu vzdělávání – IVP, úprava hodnocení, speciální učebnice a pomůcky, speciálně pedagogická péče pro žáky s diagnostikovanou poruchou učení, podpora asistentem pedagoga ve střední škole zejména pro žáky s diagnostikovaným závažným zdravotním postižením, prodloužení délky vzdělávání o jeden rok.

